

споживання (витрати споживання – видатки споживання та погашення боргу; видатки споживання – частина видатків бюджетів, які забезпечують поточне функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, бюджетних установ, поточні міжбюджетні трансферти та видатки на фінансове забезпечення заходів соціального захисту населення та соціально-культурної сфери, а також інші видатки, не віднесені до видатків розвитку та нерозподілених видатків), ми звернемо на даному етапі лише увагу на групування згаданих видатків за ознаками економічної сутності.

Так, видатки розвитку відповідно до економічної класифікації видатків бюджету формуються за рахунок капітальних видатків, досліджень і розробок, окремих заходів розвитку з реалізації державних (регіональних) програм, субсидій та поточних трансфертів підприємствам, установам, організаціям, економічної діяльності; видатки споживання – за рахунок поточних видатків, субсидій та поточних трансфертів підприємствам, установам, організаціям.

На перший погляд, не виникає питань стосовно того, що видатки розвитку формуються за рахунок капітальних видатків, а видатки споживання – за рахунок поточних видатків (хоча прямої відповіді на питання, що являють собою капітальні чи поточні видатки, ні у наукових джерелах, ні у законодавчих актах ми не знайшли), субсидій та поточних трансфертів (БК України дає визначення міжбюджетних трансфертів (кошти, які безоплатно і безповоротно передаються від одного бюджету до іншого [1]), субсидії та поточні трансферти є, так би мовити, їх різновидом, хоча відповідно до ст. 96 БК України міжбюджетні трансферти поділяються на чотири види, серед яких ні субсидій, ні поточних трансфертів немає [1]; зрозумілим у даному випадку є те, що міжбюджетні трансферти є бюджетними коштами, які з одного бюджету передаються іншому бюджету). Однак, коли говорити про те, що видатки розвитку формуються за рахунок досліджень і розробок чи окремих заходів, то відразу виникає певне нерозуміння того, у який спосіб видатки можуть формуватися за рахунок перелічених чинників. Передусім

і витрати, і видатки можуть формуватися виключно за рахунок певних коштів, у даному разі отриманих від здійснення досліджень, розробок чи заходів. Це тільки один із фактів, який ми навели як приклад неправильного розуміння витрат (видатків), підтвердження відсутності одноманітності у вживанні цих понять у нормативно-правових актах.

Ми спеціально проілюстрували бюджетну класифікацію, оскільки, як визначає БК України, остання є єдиним систематизованим згрупуванням доходів, видатків, кредитування, фінансування бюджету, боргу відповідно до законодавства України та міжнародних стандартів [1].

Бюджетна класифікація забезпечує загальнодержавну і міжнародну порівнянність показників державного та місцевих бюджетів, а це означає, що вона містить усі структурні показники бюджетів, що становлять бюджетну систему України (ст. 5 БК України), на підставі яких формується зведений бюджет України (ст. 6 БК України).

З викладеного вище можна зробити висновок, що діюча бюджетна класифікація містить складові бюджету, витрат серед яких немає.

Водночас у кожному випадку чітко вказується на наявність видатків. Саме тому ці питання нині є більш ніж актуальними та потребують всебічного вивчення для кращого розуміння їх правової природи.

Список використаної літератури

1. Бюджетний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50–51. – Ст. 572.
2. Бюджетний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 37–38. – Ст. 189.
3. Про бюджетну систему України : Закон України : від 05.12.1990 р. № 512-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 1. – Ст. 1.
4. Про бюджетну класифікацію : наказ Міністерства фінансів України : від 14.01.2011 р. № 11 // Баланс-Бюджет. – 2011. – № 6.

Стаття надійшла до редакції 12.09.2012 р.

УДК 347.73

О. Р. Гайка,

кандидат юридичних наук, асистент кафедри міжнародного права, Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича

ПРЕДМЕТ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РІШЕННЯ ПРО МІСЦЕВИЙ БЮДЖЕТ

Статтю присвячено дослідженню предмета правового регулювання рішення про місцевий бюджет. Проаналізовано правові положення текстів рішень про місцеві бюджети та норми Бюджетного кодексу України щодо предмета їх правового регулювання.

Статья посвящена исследованию предмета правового регулирования решения о местном бюджете. Проведен анализ правовых норм текстов решений о местных бюджетах, а также норм Бюджетного кодекса Украины о предмете их правового регулирования.

The article is devoted to research of the scope of legal regulation of the local budgets. It was made the analysis of acts of local budgets and the Budget Code.

Ключові слова: рішення про місцевий бюджет, предмет правового регулювання, Бюджетний кодекс.

В умовах ринку бюджет є основним інструментом державного регулювання соціально-економічних процесів. Сучасний етап розвитку економіки висуває до нормативних актів, зокрема до тих, які регулюють відносини у галузі бюджету, особливі вимоги. Акумуляція коштів у бюджеті, як державному, так і місцевому, їх розподіл і використання контролюються державою. Це досягається чіткою регламентацією складного кола відносин щодо бюджетної діяльності у нормативних актах, що видаються органами публічної влади. На місцевому рівні головна роль у регулюванні бюджетних відносин належить рішенням про місцевий бюджет на певний рік.

Згідно зі ст. 3 Європейської хартії місцевого самоврядування органи місцевого самоврядування наділяються правом та реальною здатністю регламентувати значну частину державних справ і управляти нею, діючи в межах закону під свою відповідальність і в інтересах місцевого населення [10]. В Україні межі закону, у яких мають діяти місцеві ради при прийнятті рішення про місцевий бюджет, окреслено Конституцією України, Бюджетним кодексом України, Законом України „Про місцеве самоврядування в Україні” та щорічними законами про державний бюджет. Ідеться не тільки про регламентацію процесуальних питань порядку прийняття рішення про місцевий бюджет, але й про чітке визначення кола суспільних відносин, які повинні регулюватися рішенням про місцевий бюджет.

Право органів місцевого самоврядування приймати рішення про місцевий бюджет закріплено в Конституції України. Згідно зі ст. 143 Конституції України „територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування ... затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць і контролюють їх виконання...”. Обласні та районні ради затверджують обласні та районні бюджети [1]. Зазначені вище нормативні положення ст. 143 Конституції України закріплені і в Законі України „Про місцеве самоврядування в Україні”. Так, згідно з ч. 1 ст. 26 цього Закону до виключної компетенції сільських, селищних та міських рад входить „затвердження місцевого бюджету, внесення змін до нього; затвердження звіту про виконання відповідного бюджету” [3], а згідно зі ст. 43 до повноважень районних і обласних рад належить „затвердження відповідно районних, обласних бюджетів, внесення змін до них, затвердження звітів про їх виконання” [3].

Першим етапом будь-якого нормотворчого процесу є підготовка проекту нормативно-правового акта. У свою чергу, останній, як слушно зазначає В. Р. Барський, охоплює дві стадії – це визначення предмета регулювання акта, проект якого розробляється, та підготовка проекту нормативно-правового акта, включаючи розробку його концепції [11, с. 61]. Разом з тим недостатньо уваги приділяється дослідженню таких актуальних проблем нормотворчості представницьких органів місцевого самоврядування, як визначення предмета нормативно-правових актів місцевого самоврядування [11, с. 5].

Предмет регулювання майбутнього нормативно-правового акта представницького органу місцевого самоврядування може бути визначений в один із трьох способів: 1) указівка на предмет правового регулювання і необхідність у прийнятті нормативно-правового акта міститься в законодавстві України про місцеве самоврядування; 2) уповноважені суб'єкти муніципального права на основі аналізу соціально-економічного розвитку відповідної муніципально-територіальної одиниці, стану правового регулювання відповідних суспільних відносин приходять до висновку про потребу у підготовці нормативно-правового акта з важливих питань, що входять до їх компетенції; 3) члени територіальної громади, органи самоорганізації населення, об'єднання громадян, підприємства, установи, організації, з огляду на свої групові чи корпоративні інтереси, через суб'єкт права нормотворчої ініціативи вносять до представницького органу місцевого самоврядування проект нормативно-правового акта чи пропозицію про його підготовку [11, с. 123].

Стосовно рішення про місцевий бюджет можна зазначити, що спосіб визначення предмета правового регулювання даного акта належить до першого із зазначених вище, тобто в законодавстві чітко вказаний перелік питань, який повинен бути врегульований рішенням, та необхідність у його прийнятті. Узагальнюючи позиції науковців-теоретиків щодо формулювання визначення предмета правового регулювання, можна зазначити, що предмет правового регулювання розуміється як сукупність суспільних відносин, які регулюються правом [16, с. 130]; указує, на яку групу суспільних відносин спрямований вплив норм права; є умовним відокремленням певного кола суспільних відносин, що мають єдність [15, с. 240]. Відповідно, предметом регулювання рішення про місцевий бюджет є чітко визначене законодавством України коло суспільних відносин, що підлягає регулюванню цим актом.

Практика Верховної Ради України, на думку Л. К. Воронової, свідчить про те, що щорічні закони про державний бюджет містять різну кількість статей. Проте є показники, як зазначає автор, що повинні бути в кожному законі про державний бюджет і в рішеннях місцевих рад про відповідні бюджети [13, с. 162].

Згідно з ч. 2 ст. 76 Бюджетного кодексу України (далі – БК України) рішенням про місцевий бюджет визначаються:

1) загальна сума доходів, видатків та кредитування місцевого бюджету (з розподілом на загальний та спеціальні фонди);

2) граничний обсяг річного дефіциту (профіциту) місцевого бюджету в наступному бюджетному періоді та місцевого боргу на кінець наступного бюджетного періоду; граничний обсяг надання місцевих гарантій, а також повноваження щодо надання таких гарантій з урахуванням ст. 17 БК України (зазначена стаття регулює умови надання гарантій щодо виконання боргових зобов'язань суб'єктів господарювання);

3) доходи місцевого бюджету за бюджетною класифікацією (у додатку до рішення);

4) фінансування місцевого бюджету за бюджетною класифікацією (у додатку до рішення);

5) бюджетні призначення головним розпорядникам коштів місцевого бюджету за бюджетною класифікацією з обов'язковим виділенням видатків споживання (з них на оплату праці, оплату комунальних послуг і енергоносіїв) та видатків розвитку (у додатках до рішення);

6) бюджетні призначення міжбюджетних трансфертів (у додатках до рішення);

7) розмір оборотної касової готівки місцевого бюджету;

8) додаткові положення, що регламентують процес виконання бюджету [2].

Аналіз рішень про місцеві бюджети дає підстави для висновку, що, з одного боку, усі пункти ч. 2 ст. 76 БК України мають місце у правових положеннях цих актів. З іншого боку, тексти рішень про місцеві бюджети містять правові положення (або повинні були б містити), предмет правового регулювання яких, незважаючи на їх важливість, не закріплені у ч. 2 ст. 76 БК України. Проаналізуємо окремі пункти ч. 2 ст. 76 БК України та тексти рішень про місцеві бюджети.

Другим пунктом у рішеннях про місцеві бюджети вказується загальний обсяг видатків бюджету з розподілом на загальний і спеціальний фонди (як це і закріплено нормою ст. 76 БК України). Потрібно відзначити, що п. 1 ч. 2 ст. 76 БК України від 2001 року вимагав закріплення видатків не тільки з розподілом на загальний і спеціальний фонди, а й на поточні і капітальні [2]. Проте аналіз текстів рішень про місцеві бюджети показує, що нормативна вимога закріплювати розподіл видатків на поточні і капітальні ніколи не виконувалася [6; 7; 8]. Така невідповідність текстів рішень про місцеві бюджети вимогам ст. 76 БК України від 2001 року була ліквідована шляхом внесення змін у БК України від 2010 року, а саме норма вимагає тепер закріплення видатків з розподілом тільки на загальний і спеціальний фонди [2]. На наш погляд, дану колізію варто було усунути не за допомогою внесення змін до бюджетного законодавства, а шляхом змін у порядку складання рішень про місцеві бюджети, а саме: зобов'язати місцеві органи вказувати видатки з розподілом на поточні і капітальні. Відсутність такого поділу видатків у рішеннях про місцеві бюджети є суттєвою прогалиною, оскільки показники капітальних і поточних видатків є вихідними показниками при витрачанні бюджетних коштів протягом бюджетного періоду, на який рішення про бюджет не прийнято. Згідно зі ст. 79 БК України, „якщо до початку бюджетного періоду не прийняте відповідне рішення про місцевий бюджет, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації та виконавчі органи відповідних рад мають право здійснювати витрати з відповідного бюджету лише на цілі, які визначені у рішенні про місцевий бюджет на попередній бюджетний період... До прийняття рішення про місцевий бюджет на поточний бюджетний період провадити капітальні видатки забороняється” [2]. На наш погляд, норма п. 1 ч. 2 ст. 76 БК України

повинна містити вимогу про закріплення видатків, з їх розмежуванням на поточні та капітальні.

Останнім пунктом у ч. 2 ст. 76 БК України закріплено „додаткові положення, що регламентують процес виконання бюджету” [2]. Виникає логічний висновок про те, що всі положення рішень про місцеві бюджети, крім тих, що відповідають пп. 1–7 ч. 2 ст. 76 БК України, належать до „додаткових положень”. На наш погляд, з цим не можна погодитися. Аналіз текстів рішень про місцеві бюджети дає підстави вважати, що серед залишених за межами пп. 1–7 ч. 2 ст. 76 БК України положень у рішеннях про місцеві бюджети є положення, які потрібно віднести до основних. Критерієм розмежування положень рішень про місцеві бюджети на основні і додаткові повинна бути важливість положення і постійне його закріплення в більшості рішень про місцеві бюджети. До таких, на наш погляд, належать:

1) обсяг резервного фонду. Цей показник закріплюється в усіх рішеннях про місцеві бюджети. Резервний фонд бюджету формується для здійснення непередбачених видатків, що не мають постійного характеру і не могли бути прогнозовані при складанні проекту бюджету. На відміну від Державного бюджету, у якому резервний фонд передбачається обов'язково, рішення щодо необхідності у створенні резервного фонду місцевого бюджету приймається відповідною радою [2]. Проте в більшості рішень про місцеві бюджети створення резервного фонду передбачається. Тому, на наш погляд, показник обсягу резервного фонду повинен бути в переліку необхідних положень, які згідно зі ст. 76 БК України мають визначатися рішенням про місцевий бюджет. Згідно з БК України резервний фонд не може перевищувати 1 % обсягу видатків загального фонду відповідного бюджету [2]. Наприклад, відповідно до рішення 36 сесії Чернівецької міської ради V скликання від 15.01.2009 р. № 823 „Про міський бюджет на 2009 рік” при розмірі планових видатків за загальним фондом у сумі 443 871,8 тис. грн обсяг резервного фонду затверджений у сумі 2 700 тис. грн [9]. На думку В. І. Кравченка, проблема взаємодії представницьких і виконавчих органів влади на місцях при формуванні й використанні резервних фондів може призводити і до певних суперечностей між ними. З метою їх уникнення доцільно розробити типові положення про резервні фонди місцевих органів виконавчої влади [14, с. 156];

2) планові показники обсягу повернення кредитів та розподілу надання кредитів. Ці показники є в текстах більшості рішень про місцеві бюджети. Питання муніципального кредиту врегульоване гл. 3 БК України про фінансування бюджету (дефіцит, профіцит) та державний (місцевий) борг. Згідно з ч. 2 ст. 16 БК України міські ради мають право здійснювати внутрішні запозичення; зовнішні запозичення можуть здійснювати лише міські ради міст з чисельністю населення понад п'ятсот тисяч мешканців, за офіційними даними державної статистики, на час ухвалення рішення про здійснення місцевих запозичень [2]. Як у законодавстві, так і в наукових працях, у яких учені, досліджуючи місце-

ві фінанси, розглядають питання правової природи муніципального кредиту, предметом аналізу є переважно суспільні відносини, що пов'язані із залученням до місцевих бюджетів грошових коштів фізичних і юридичних осіб, у результаті яких виникають боргові зобов'язання місцевого самоврядування як позичальників або гарантів [12, с. 227–252]. Проте на практиці в більшості рішень про місцеві бюджети врегульовується обсяг повернення кредитів саме місцевим органам, а не навпаки. Тобто місцеві органи виступають кредитором, а не позичальником, що свідчить про те, що в сучасних умовах з'явилися відносини, які мають зовсім інший зміст. У цих відносинах місцеві органи виступають кредитором і надають позички за рахунок бюджетних коштів. Ці відносини, на думку професора Л. К. Воронової, можна назвати муніципальним кредитуванням. За визначенням Л. К. Воронової, муніципальне кредитування – врегульовані фінансово-правовими нормами економічні відносини, у яких суб'єкти органів місцевого самоврядування надають кредити у грошовій формі з місцевих бюджетів юридичним особам і громадянам на умовах зворотності, відплатності, строковості, добровільності та обов'язкової забезпеченості. Органи місцевого самоврядування надають позички передусім: 1) на житлове будівництво молодим сім'ям; 2) на одержання освіти [13, с. 322–323].

3) порядок використання коштів вільного залишку. Відповідно до п. 25 ч. 1 ст. 2 БК України залишок бюджетних коштів – це обсяг коштів відповідного бюджету, розпорядників та одержувачів бюджетних коштів цього бюджету на кінець звітного періоду [2]. Утворення такого залишку бюджетних коштів, звичайно, є позитивним моментом, оскільки місцева громада може використати ці кошти на здійснення витрат свого бюджету. Проте на практиці спостерігається така ситуація. Усі кошти, що є на рахунках місцевих бюджетів, на кінець року вилучаються до державного бюджету, оскільки всі рахунки закриваються. Згідно з п. 1 Постанови Кабінету Міністрів України „Про порядок безспірною вилучення коштів з місцевих бюджетів, витрачених на здійснення видатків, кредитування місцевого бюджету, які мають проводитись з іншого бюджету” вилучення коштів з місцевих бюджетів, витрачених на здійснення видатків, кредитування місцевого бюджету, які відповідно до БК України повинні здійснюватися з іншого бюджету, не проводиться у випадку, коли такі видатки здійснюються за рішенням відповідної місцевої ради за рахунок вільного залишку бюджетних коштів або перевищення дохідної частини загального фонду місцевого бюджету за умови відсутності заборгованості такого бюджету за захищеними статтями видатків протягом року на будь-яку дату [4]. Отже, для того, щоб списані бюджетні кошти вільного залишку були відновлені на рахунках відповідних місцевих бюджетів потрібне виконання необхідної умови – внесення змін до рішення про місцевий бюджет [2], що повинні закріпити обсяг вільного залишку бюджетних коштів та потреби, на які цей вільний залишок буде використаний. Передбачити вільний

залишок бюджетних коштів при прийнятті рішення про місцевий бюджет неможливо, оскільки в момент прийняття рішення бюджетний рік не завершився та інформації про наявність вільного залишку коштів та його обсягу ще немає. Така інформація з'являється з 1 січня наступного бюджетного року. Тому йдеться про „внесення змін” до рішення про місцевий бюджет після початку бюджетного року. Одержують інформацію про вільний залишок місцеві ради від держадміністрацій чи виконкомів, які, у свою чергу, надають запит до Держказначейства (воно надає цю інформацію їм і самостійно). Тобто приписи про вільний залишок у рішенні про місцевий бюджет можуть бути застосовані: 1) якщо рішення про місцевий бюджет затверджується з запізненням; 2) у порядку внесення змін до рішення про місцевий бюджет. Якщо ніхто не зацікавився інформацією про вільний залишок бюджетних коштів, то він пропадає, тобто кошти перераховуються до державного бюджету. Правових підстав для вилучення вільного залишку бюджетних коштів до інших фондів немає, більше того, тим самим порушуються права територіальних громад як власників коштів місцевого бюджету.

Аналіз текстів рішень про місцеві бюджети свідчує, що положення про вільний залишок бюджетних коштів там відсутні. Це дає підстави зробити висновок про те, що вільного залишку бюджетних коштів у відповідних місцевих бюджетах не було або місцевими радами не була виконана вимога ч. 4 ст. 14 БК України щодо внесення змін до рішень про відповідні місцеві бюджети. Тому, на наш погляд, доцільно було б додати до ч. 2 ст. 76 БК України ще один показник, який повинен міститися в рішеннях про місцеві бюджети, – обсяг вільного залишку та його використання (якщо на кінець бюджетного року на рахунках місцевого бюджету залишилися кошти).

Таким чином, перші два зазначені показники є складовою майже всіх рішень про місцеві бюджети та мають нормативну природу. Вони є системними елементами рішення про місцевий бюджет, а відповідно, повинні бути внесені до переліку показників, які згідно з БК України визначаються рішеннями про місцевий бюджет. Третій показник, навпаки, відсутній у рішеннях про місцеві бюджети, проте його закріплення в рішеннях необхідне за наявності відповідних умов. Тому пропонуємо змінити ч. 2 ст. 76 БК України таким чином. Рішенням про місцевий бюджет визначаються:

1) загальна сума доходів, видатків та кредитування місцевого бюджету (із розподілом на загальний та спеціальний фонди), а також із розподілом видатків на поточні і капітальні;

2) граничний обсяг річного дефіциту (профіциту) місцевого бюджету в наступному бюджетному періоді й місцевого боргу на кінець наступного бюджетного періоду; граничний обсяг надання місцевих гарантій, а також повноваження щодо надання таких гарантій з урахуванням положень ст. 17 цього Кодексу;

3) доходи місцевого бюджету за бюджетною класифікацією (у додатку до рішення);

4) фінансування місцевого бюджету за бюджетною класифікацією (у додатку до рішення);

5) бюджетні призначення головним розпорядникам коштів місцевого бюджету за бюджетною класифікацією з обов'язковим виділенням видатків споживання (з них видатків на оплату праці, оплату комунальних послуг і енергоносіїв) та видатків розвитку (у додатках до рішення);

6) бюджетні призначення міжбюджетних трансфертів (у додатках до рішення);

7) розмір оборотного залишку коштів місцевого бюджету;

8) обсяг резервного фонду;

9) планові показники обсягу повернення кредитів та розподілу надання кредитів;

10) обсяг та порядок використання вільного залишку бюджетних коштів (якщо на рахунках місцевих бюджетів на кінець бюджетного року залишилися кошти);

11) додаткові положення, що регламентують процес виконання бюджету.

Що стосується „додаткових положень” рішень про місцеві бюджети, то, на наш погляд, до них можна віднести вказівки та рекомендації структурним підрозділам відповідних рад, депутатам та керівникам установ і організацій, які фінансуються з місцевого бюджету, щодо окремих процесуальних моментів планування та виконання місцевого бюджету. Аналіз текстів рішень про місцеві бюджети дає можливість поділити ці вказівки за способом правового регулювання на такі види: 1) зобов'язальні. Наприклад, „керівникам установ та організацій, які фінансуються з міського бюджету, передбачити в кошторисах на 2008 рік у повному обсязі кошти на оплату праці з нарахуваннями спожитого природного газу, теплової та електричної енергії, водопостачання і водовідведення, послуг зв'язку, не допускаючи будь-якої простроченої заборгованості із зазначених виплат” [5]; 2) дозвільні (уповноважуючі). Наприклад, „надати право управління фінансів департаменту фінансової політики у процесі виконання міського бюджету м. Львова в окремих випадках за обґрунтованим поданням головних розпорядників коштів міського бюджету м. Львова здійснювати перерозподіл видатків за економічною класифікацією у межах обсягу його бюджетних призначень за погодженням з постійною комісією фінансів та планування бюджету” [6]; 3) заборонні. Наприклад, „забороняється збільшення бюджетних призначень по загальному та спеціальному фондах на оплату праці працівників бюджетних установ за рахунок зменшення інших видатків...” [5, п. 20.1]; 4) обмежувальні. Наприклад, „встановити, що планування фонду оплати праці працівників виконавчих органів ради проводиться з розрахунку розміру премії на кожного працівника не більше 50 відсотків від посадового окладу” [6]; 5) рекомендаційні. Наприклад, „рекомендувати обласній державній адміністрації на виконання Регіональної програми протидії захворюванню на туберкульоз у 2007–2011 роках вишукати кошти на забезпечення рентгенапаратами нового зразка всіх районних лікарень, де в тому є необхідність” [8]. Іноді поло-

ження можуть мати змішаний характер.

Список використаної літератури

1. Конституція України, ухвалена на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року (із змінами, внесеними Законом України від 08.12.2004 р.) : станом на 1 січня 2006 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

2. Бюджетний кодекс України : від 08.07.2010 р. № 2456-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 50–51. – Ст. 572.

3. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України : від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР // Офіційний вісник України. – 1997. – № 25. – С. 20.

4. Про порядок безспірного вилучення коштів з місцевих бюджетів, витрачених на здійснення видатків, кредитування місцевого бюджету, які мають проводитись з іншого бюджету : Постанова Кабінету Міністрів України : від 26.03.2003 р. № 386 // Офіційний вісник України. – 2003. – 11 квітня. – № 13. – Ст. 580.

5. Про міський бюджет на 2008 рік : рішення 24-ї сесії Чернівецької міської ради V скликання : від 12.01.2008 р. № 507 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://chernivtsy.eu/portal/?page_id=1154.

6. Про міський бюджет на 2009 рік : рішення Львівської міської ради [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.city-adm.lviv.ua/authorities-the-city/structure-lmr/budget/5715-pro-miskij-budzhzet-m-lvova-na-2010-rik>.

7. Про обласний бюджет на 2009 рік : рішення 26-ї сесії Луганської обласної ради V скликання : від 29.01.2009 р. № 26/13 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/LU090037.html.

8. Про обласний бюджет на 2008 рік : рішення 17-ї сесії Чернівецької обласної ради V скликання : від 12.01.2008 р. № 7-17/08 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://oblrada.cv.ua/document/list/type/1?page=88>.

9. Про міський бюджет на 2009 рік : рішення 36-ї сесії Чернівецької міської ради V скликання : від 15.01.2009 р. № 823 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://chernivtsy.eu/portal/?page_id=1176 http://chernivtsy.eu/portal/?page_id=1176.

10. Європейська хартія місцевого самоврядування : від 15.10.1985 р., ратифікована Верховною Радою України 15 липня 1997 року // Місцеве та регіональне самоврядування України. – 1994. – № 1 – 2.

11. Барський В. Р. Нормотворчість місцевих органів самоврядування в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02 / Барський В. Р. – Одеса, 2006. – 221 с.

12. Місцеві фінанси в Україні : Правове регулювання: навч. посіб. / Близнюк О. С., Губерська Н. Л., Музика О. А., Ксенко Р. А. – К. : Дакор, КНТ, 2007. – 316 с.

13. Воронова Л. К. Фінансове право України : [підруч.] / Воронова Л. К. – К. : Прецедент ; Моя книга, 2006. – 448 с.

14. Кравченко В. І. Фінанси місцевих органів влади України : [монографія] / Кравченко В. І. – К. : НІСД, 1996. – 111 с.

15. Скаун О. Ф. Теорія держави і права. : [підруч.] / Скаун О. Ф. ; [пер. з рос.]. – Х. : Консум, 2008. – 656 с.

16. Сирих В. М. Метод правової науки (основні елементи, структура) / Сирих В. М. – М. : Юрид. лит., 1980. – 176 с.

Стаття надійшла до редакції 25.07.2012 р.